

Keski-Suomen hyvinvointialueen järjestö- ja seurakuntafoorumi 28.8.2025

Muistio

Järjestö- ja seurakuntafoorumeissa pääaiheena käsiteltiin hyvinvointialueen järjestöjen avustusohjeen päivittämistä. Päivitystyötä pystyi evästämään foorumin avoimessa keskustelussa ja työpajaosiossa. Lisäksi palautetta pystyi antamaan hyvinvointialueen verkkosivuilla olleen lomakkeen kautta 29.8.-7.9.2025

Tähän muistiin on koottu avustusohjetta ja päivitystyötä koskevia huomioita ja palautteita.

Avustusten vuosikello

Avustusten käsittelyn vuosikelloa ehdotetaan varhaistettavaksi siten, että haku olisi avoinna vuosittain loka-marraskuussa ja päätökset tehtäisiin joulukuussa. Järjestöt raportoisivat avustuksen käytöstä hyvinvointialueelle nykyiseen tapaan 6kk kuluessa avustuksen kohteena olleen vuoden päättymisestä, ja kooste raporteista esitettäisiin lautakunnalle syksyisin ennen uuden haun avaamista.

Nostoja saadusta palautteesta:-

- Ehdottaman tärkeää, että aikataulua aikaisestaan.
- Hyvä, että summat aikaisemmin tietoon sekä päätökset myös aikaisemmin.
- Hyvä muutos, helpottaa toiminnan suunnittelun kannalta
- Hyvä ettei hakemus olisi auki loma- aikaan vaan jo aikaisemmin.
- vuosikello oikein hyvä
- mikäli avustus tulisi maksuun jo esim. tammikuussa, olisi toiminnan suunnittelu kalenterivuodelle helpompaa

Millaista toimintaa avustetaan –linjaukset

Avustusohjeessa kuvataan millaiseen toimintaan avustuksia voi hakea. Tarkoituksena on sanoittaa auki hyvinvointialueen roolia järjestöjen toimintaedellytysten turvaamisessa, erityisesti erotuksena kuntien tukemaan toimintaan. Nykyiseen linjaukseen ei ole esitetty muutoksia, mutta asia haluttiin nostaa keskusteluun jotta tarvittaessa voidaan selkiyttää kuntien ja hyvinvointialueen rooleja.

Nykyinen listaus:

- Sotepalveluihin kiinnittyvä erityisliikunta- ja kulttuurihyvinvointityö
- Sosiaali- ja terveystieteiden järjestöjen kohderyhmilleen tarjoama toiminta ja psykososiaalinen tuki sekä pelastusalan järjestöjen jäsenistölleen tarjoama toiminta
- Hyvinvointialueen toimintaan kytkeytyvä terveyttä ja hyvinvointia edistäväennaltaehkäisevä työ
- Soten lapsiperhepalveluihin kiinnittyvä toiminta

- Mielenterveys- ja päihdepalveluihin kiinnittyvä toiminta
- Kriisityö ja kriisiapu
- Ikäihmisten ja muiden kotona asumisen tukemiseen liittyvä toiminta
- Sotepalveluihin kiinnittyvä työtoiminnan tukeminen
- Järjestöjen tarjoama toimintakyvyn tuki sotaveteraaneille ja -invalidille
- Pelastuslaitoksen toimintaan kiinnittyvä turvallisuus ja varautuminen
- Kylä- ja asukasyhdistysten turvallisuustyö
- Hyvinvointialueen toimintaan linkittyvän vapaaehtoistyön edellytysten parantaminen

Nostoja saadusta palautteesta:-

- kattava, kohderyhmäkohtainen,
- Luontoon liittyvä toiminta nousee järjestöissä, onko tarpeen lisätä myös
- Voisiko osallisuuden ja vertaisuuden vahvistamisen nostaa ?
- Luontoon liittyvä toiminta ja luonto hyvinvoinnin lähteenä ei näy
- listan viimeinen kohta erityisen hyvä (vapaaehtoistyön edellytysten parantaminen)
- listasta löytyy monta kohtaa, joihin löytää hyvin oman toiminnan sijoittumisen
- kohta kulttuurihyvinvointi ehkä huonommin tähän istuva, kuuluisiko enemmän kunnille?
- Osa kunnista antaa jo toiminta-avustuksia kylille ja kyläyhteisöille. Onko tarpeen avustaa hyvinvointialueen rahoituksesta?

Hakemusten arviointi

Avustushakemusten arvioinnissa huomioitavat näkökulmat sisältyvät avustusohjeeseen. Foorumilta pyydettiin kommentteja ajatukseen, että suunnitellun toiminnan vaikuttavuus nostettaisiin omaksi pisteytettäväksi kriteeriksi (Nykyisin arvioidaan samalla kun kytkeytyminen hyvinvointialueen toimintaan.) sekä palautetta siitä ovat arviointiin käytettävät näkökulmat järjestöjen toiminnan kannalta mielekkäitä.

Vaikuttavuuden huomioimista pidettiin pääsääntöisesti positiivisena asiana, kuitenkin huomioiden se että suuret järjestöt ovat tottuneita sanoittamaan vaikuttavuutta tai tuloksellisuutta auki osana mm. STEA:n prosesseja, mutta pienet järjestöt eivät.

Nostoja saadusta palautteesta:-

- Vaikuttavuuden arviointi välttämätöntä ja ymmärrettävä etenkin isojen toimijoiden osalta. Isot järjestöt ovat tottuneet ja tehneet arviointia sekä raportointia STEA -avustuksiin liittyen.
- Arviointikriteereihin tarkempaa sanoitusta mitä tarkoitetaan
- Vaikuttavuusketju pitää avata tarkasti ettei tule väärinymmärryksiä. Eli miten hyvinvointialue vaikuttavuutta mittaa.

- Arviointia tärkeää tehdä toiminnan sisältö edellä
- Pienten järjestöjen merkitys tulee niiden toiminnasta. Toimintaedellytysten turvaaminen tärkeää. Pienten järjestöjen arvioinnissa oltava väljyyttä.
- tarkennusta kohtaan muu rahoitus – mitä tarkoittaa tai voi tarkoittaa? Voiko olla esim. tietty rahoitusprosentti toiselta taholta? Tai onko edellytys / etu, jos on muuta rahoitusta?
- (kriteeri)näkyvyys ja avoimuus – tarkkaan määriteltävä, avattava riittävän selkeästi.
- Avustuksen saannin ehdoksi on hyvä laittaa, että toiminta ilmoitetaan Lähellä.fi - palveluun, jotta avustettava toiminta näkyy myös Hyvinvointitarjottimella.
- Mikä ero on näillä kahdella: kytkeytyminen hva:n toimintaan ja kytkeytyminen hva:n strategiaan? STEA-avustusten mahdollisissa uusissa linjauksissa saatetaan tarkastella järjestöjen toimintaa siitä näkökulmasta, miten lähellä se on julkisten toimijoiden toimintaa. Tästä syystä pitää olla erittäin tarkka siitä, mihin avustettavalla toiminnalla järjestöjen toimintaa ohjataan.

Ehdotetut rajaukset avustusten käyttöön

Avustusohjeen päivityksessä on haluttu arvioida olisiko mahdollista vähentää avustuksista tilakustannuksiin kuluva osuutta pyrkimällä hyvinvointialueen ja kuntien välisellä yhteistyöllä edistämään maksuttomien tilojen saamista järjestöjen erilaisten kerhojen ja vertaisryhmien käyttöön. Lisäksi on kiinnitetty huomiota siihen, että erityisesti pienten järjestöjen toiminnassa avustuksen käytössä korostuu erilaisten kokoontumisten tarjoiluiden (kahvit jne.) osuus. Kolmantena selvitettävänä asiana on ollut hyvinvointialueen toive, että samaan kokonaisuuteen kuuluvat järjestöt hakisivat avustusta yhdellä hakemuksella, käytännössä esimerkiksi siten että piirijärjestö hakisi kaikkien paikallistoimijoidensa puolesta avustuksen.

Tilakysymykseen saatu palaute on pohjavireeltään positiivista, mutta huolta aiheuttaa se että onko tiloja oikeasti saatavilla järjestöjen tarpeen mukaisesti ja että nykyisellään käytännöt kuntien ja hyvinvointialueen tilojen suhteen vaihtelevat merkittävästi eri puolella maakuntaa. Eli rajauksen ei kannata olla ehdoton vaan huomioida paikalliset olosuhteet.

Tarjoilukustannusten rajaaminen avustusten ulkopuolelle herätti paljon kritiikkiä. Järjestöt korostavat että etenkin pienillä toimijoilla kustannukset käytännössä muodostuvat tarjoiluista ja tiloista, koska tekijät itse ovat vapaaehtoisia. Tarjoilukustannuksilla on saadun palautteen perusteella iso merkitys sekä vapaaehtoisten että osallistujien sitouttamiselle.

Piiriyhdistysten roolin kasvattamisen suhteen palaute jakautuu, osa pitää hyvänä ja selkeämpänä ajatuksena mikä myös vapauttaisi pienten paikallistoimijoiden aikaa pois hallinnosta vapaaehtoistyön tärkeämpien teemojen pariin. Osassa palautteesta näkyy huoli kuormittavuudesta piirijärjestöille, ja toisaalta piirijärjestöjen kyvystä jakaa avustus toimivalla tavalla eteenpäin.

Nostoja saadusta palautteesta

- Avustuksen kanavoiminen piirien kautta pieniellä järjestöille hyvä. Piirijärjestöt tulee kuntien ohjeistaa tarkoin avustusten jakamisen suhteen. Piireissä ei osata eikä voida tehdä arviointia suhteessa hva:n strategiaan
- Piireille ollut helpompi, että hva itse myöntänyt omat avustukset eikä piiri ole ollut päätöksentekijä
- Ei saa työllistää piirejä kohtuuttomasti (ohjeistus)
- - tilavuokrakysymys – toimijat eri paikoilla eri asemassa. Kaikilla paikoilla ei ole mitään muuta tilamahdollisuutta tai osoitettua tilaa, kuin maksullinen / vuokrattava. Jos moni eri toimija jakaa vuokrakustannukset, voiko sisällyttää oman järjestön vuokraosan avustuksella haettavaan?
- tarjoilut tai pienet matkakulut voisi olla soveltaen mukana, esim. voisiko olla joku maksimisumma tai prosenttiosuus, joka voisi kuulua avustuksen piiriin tai johon voisi saada avustuksella rahoitusta?
- tilojen käyttömahdollisuuskohta hyvä
- onko mahdollisuus käyttää hva-tiloja vaihtoehto rahalle? Tai voisiko hakijalla olla mahdollisuus molempiin? hva-tiloista toivotaan parempaa tiedotusta!
- Piirijärjestön suurempi rooli ei hyvä asia, kokemus että rahoituksen jako ei tuolloin tasavertaista ja reilua, piirijärjestöllä ei tietoa kohteista tai valtarooli suhteessa pieniin toimijoihin
- Etenkin pienille toimijoille suurimmat kustannukset syntyvät tiloista ja tarjoiluista. Pienet toimijat tarjoavat kuitenkin hyte-toimintaa juuri niillä alueilla, joihin hva:n palvelut eivät yllä. Mielestämme toiminnan tavoite ja mitä sillä saadaan aikaan ovat merkityksellisempää kuin se, mihin avustusta käytetään toiminnan mahdollistamiseksi.

Haun jako pieneen jatkuvaluonteiseen paikallistoimintaan, kehittämiseen/kokeiluihin ja palvelurakenteeseen kytkeytyviin kumppanuuksiin

Nykyisessä toiminta-avustushaussa saman haun piirissä pienin myönnetty avustus on ollut 200e ja suurin yli 50 000e, mikä tekee prosessista haastavan. Päivityksen yhteydessä haku on ehdotettu jaettavaksi osiin siten että kiinteästi palvelurakenteeseen kytkeytyvät keskeiset kumppanuudet (nykyiset stea ak-avustuksiin kytkeytyvät avustukset ja 2-3 isointa toiminta-avustusta) neuvoteltaisiin yhteistyössä hyvinvointialueen palvelutuotannon kanssa.

Avoimessa haussa olisi pieni jatkuvaluonteinen vapaaehtoistoiminta olisi omana kokonaisuutenaan (pääasiassa nykyiset pienet 200-100e avustukset), minkä lisäksi olisi mahdollista hakea avustusta kehittämiseen ja kokeiluihin (nykyiset 2000-10000 e avustukset) tätä voitaisiin kohdistaa esimerkiksi vuosittain ajankohtaisiin vaihtuviin teemoihin

(esimerkiksi Pirkanmaalla kohdennettu haku Ikäihmisten yksinäisyyden torjuntaan ja toimintakyvyn tukemiseen 2025)

Nostoja saadusta palautteesta

- tämä hyvä uudistus, selkiyttäisi kokonaisuutta kun ammatilliset järjestöt erikseen
- Kohdennus kehittämiseen ja kokeiluihin hyvä, voisiko tämä raha olla irrotettu kertavuoteen hausta, että olisi mahdollisuus jatkuvaa hakuu tai 2xvuosi
- voi olla hyvä jaottelu
- kokeilu / kehittäminen; mikäli toiminnan teema on laaja ja pitkäkestoista toimintaa edellyttävä, onko yksi vuosi liian lyhyt aika jonkin asian edistämiseksi (esim. yksinäisyyteen vaikuttaminen)?
- Jaottelu selkittää mielestäni hakua, mutta olen huolissani, että kehittämiseen / kokeiluihin suunnattu raha korostaa jatkuvasti uuden kehittämistä ja jo hyväksi todetut toimintamallit eivät voisikaan enää tässä kohtaa saada näitä "keskisuuria avustuksia".